

Zbigniew Sławiński

"Bibliografija kak professija", Leonov Walerij Pavlovič, Moskva 2005 : [recenzja]

Biblioteka 10 (19), 215-217

2006

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ZBIGNIEW SŁAWIŃSKI

Leonov Walerij Pawłovič, *Bibliografija kak professija*, Izdatelstvo Nauka, Moskva 2005, s. 124.

Autor jest cenionym w Rosji bibliotekoznawcą. Szczególnie znane są jego prace poświęcone bibliotece Rosyjskiej Akademii Nauk, funkcji i roli bibliotek w świecie kultury, a także specyfice procesów biblioteczo-bibliograficznych. Ostatnia praca *Bibliografija kak professija* może budzić u czytelnika pewne zdziwienie. Napisać książkę o bibliografii jako zawodowo uprawianej działalności, w tym czasie, kiedy słyszy się głosy, że bibliografia umiera, że jest anachronizmem, z którym wiek elektronicznej informacji rozstaje się bez żalu, a być może nie zauważy nawet tej straty – jest rodzajem odwagi. Autor nie podziela powszechnej opinii głoszącej, że informacja elektroniczna całkowicie zastąpi tradycyjną bibliografię. Niezwykły rozwój elektroniki zmienia reguły funkcjonowania tradycyjnej bibliografii, ale jej nie unieważnia. Rzecz w tym, że bibliograf musi być na te zmiany otwarty, korzystać z możliwości, jakie daje elektronika (jej pożytki są przecież bezdyskusyjne) i łączyć to tymi cechami

i zasadami, którym tradycyjna bibliografia zawdzięczała w przeszłości swoją pozycję w przeszłości. Autor myśli tu o takich cechach, jak: intuicja bibliograficzna, ustalenie autorstwa, umiejętność hierarchizowania i wartościowania poszczególnych faktów bibliograficznych, wreszcie umiejętność syntetyzowania zebranego materiału. Wszystkie te cechy nie straciły swej ważności, wręcz przeciwnie, zyskały na znaczeniu. Elektroniczne media dostarczają nam coraz więcej informacji, ale tylko doświadczony bibliograf potrafi je uporządkować i sensownie odczytać. To właśnie tutaj te wszystkie jego cechy i walory są niezastąpione. Prędzej czy później zrozumieją to nawet najwięksi entuzjaści elektroniki.

W monografii analizuje się szeroko problematykę stojącą przed współczesnymi zawodowymi bibliografami. Przeżywają oni dotkliwie zmianę statusu bibliografii obsługującej naukę, zmniejszenie jej roli. Praca składa się z czterech rozdziałów:

1. O źródłach bibliografii,
2. Zmiana paradygmatu bibliografii,
3. Przedstawienie dorobku nauki i bibliografia,
4. Bibliograficzna transformacja wiedzy.

Monografię kończy rozdział innego autora Z. J. Roszela *O nauce, o bibliografii i obowiązkach bibliografa*.

Rozdział pierwszy *O źródłach bibliografii* jest czysto teoretyczny. Omawia różne definicje bibliografii w encyklopediach oraz informatorach wydanych w Rosji oraz w świecie. Podkreśla znaczące różnice między nimi. Twierdzi, że wiedza o bibliografii obejmuje dwie kategorie: informację bibliograficzną i działalność bibliograficzną. Do zadań tych dwóch kategorii zalicza: naukę teorii, historii, metodologii, technologii, metodyki i organizację bibliografii.

W rozdziale drugim autor omawia zmianę paradygmatu współczesnej bibliografii. To właśnie owe zmiany – zdaniem autora – są źródłem wątpliwości i rozterek współczesnych bibliografów, każą im stawiać dramatyczne pytania: czy są jeszcze potrzebni? Jaki jest status bibliografii we współczesnej nauce? Otańczający świat się zmienia i bibliografia się zmienia. Bibliografia przechodzi od opisywania jej struktury do opisywania procesów i zaobserwowanych zjawisk. Rola zawodowego bibliografa jest tu znacząca. Odzwierciedlając świat wiedzy, bibliograf interpretuje go według swoich zasad i rozumienia. Nie jest to obraz statyczny, ale podlega przeobrażeniu. Zawodowy bibliograf wybiera metody i środki adekwatne do poziomu wiedzy potencjalnego użytkownika, ale jednocześnie musi dbać, aby bibliografia była zawsze ciekawa i interesująca. Stąd też ważnym elementem powstania dobrej bibliografii jest pasja bibliografa, on musi tę pracę lubić.

W rozdziale trzecim „Przedstawienie dorobku nauki i bibliografia”, autor próbuje wydzielić tę aktywną część pracy bibliografa, w której jego profesjonalna wiedza, a nie informacja bibliograficzna, odgrywa główną rolę w naukowych poszukiwaniach. Rolę bibliografa-zawodowca analizuje i pokazuje na konkretnych przykładach. Stara się przekonać, że w dobie informatyzacji jest także miejsce dla fachowców-bibliografów. Szczególnie jest on niezbędny dla menadżerów innowacji. Omawia też trudności współpracy z tzw. nową informacją. Nie zawsze daje się przekazać komputerowi doświadczenie bibliografa, umiejętności które zdobywał przez szereg lat i intuicję dotyczącą sposobów rozwiązywania różnych zadań. Bardzo ważną sprawą jest przekonanie ludzi nauki, że profesjonalny bibliograf może im wiele pomóc.

Rozdział czwarty jest poświęcony *Bibliograficznej transformacji wiedzy*. Może jej dokonać tylko prawdziwy bibliograf profesjonalista, którym – zdaniem autora – trzeba się urodzić, otrzymać od losu ten dar czy talent. Mistrzostwo takiego bibliografa nie polega tylko na automatycznym zestawieniu jakiejś ilości książek, dotyczących określonej problematyki, ale na umiejętności rozpoznania jej specyfiki, wskazaniu pytań i zagadnień, jakie należy podjąć, a tego komputery jeszcze nie potrafią. Użytkownik przedstawia bibliografowi tylko ogólną ideę swoich potrzeb. Ten natomiast ją rozwija, znajduje stosowne dokumenty i fakty, które potrafi w nowatorski sposób sproblematyzować. Zdaniem autora bibliograficzna transformacja wiedzy zawiera m.in. szeroko rozpracowaną biografiastykę oraz bibliograficzne opracowanie tekstu (nie tylko odnalezienie autora oraz czasu i miejsca wydania druku, ale również odnalezienie autora na pod-

stawie fragmentu tekstu). Zawiera ona również analizę biobibliografii.

Omówiona praca jest przeznaczona przede wszystkim dla bibliotekoznaw-

ców, teoretyków bibliografii oraz bibliotekarzy którzy zajmują się praktycznie tworzeniem bibliografii.